

In memoriam Kőszegvári Tibor

Tegnap (2016. június 21-én) a Rákoskeresztúri Új Temetőben tartott gyászszertartáson vettünk búcsút *Prof. Dr. Kőszegvári Tibor vezérőrnagytól*, a Magyar Honvédség és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem halottjától. Mintegy félszázán gyűltünk össze, hogy kifejezzük együttérzésünket a családnak, megadjuk a végtisztességet a tudós katonának, az iskolateremtő professzornak, a hazai hadtudomány egyik kiemelkedő szaktekintélyének. Novemberben lett volna 85 éves. 2014-ig aktívan dolgozott, részt vett az MTA Hadtudományi Bizottság munkájában. Ő alkotta meg a hadtudomány ma is elfogadott fogalmát, amit 2007-ben fogadott el az MTA hadtudományi testülete. *Vallotta: a tudomány nem kevesebbet követel tőlünk, mint hogy feltétel nélkül rááldozzuk életünket.*

Munkásságát *Szabó Miklós altábornagy*, rektor emeritus, az MTA rendes tagja méltatta. A temetésen megjelent *Orosz Zoltán altábornagy*, a HVK helyettes főnöke, *Boldizsár Gábor ezredes* és *Tálas Péter dékánok*, *Tömösváry Zsigmond dandártábornok*, a Felderítők Társasága elnöke, volt munkatársak, tanítványok, rokonok, barátok, tisztelők és bajtársak.

Kőszegvári Tibor csendben ment el. Haláláról nem volt hír az egyetemi honlapon, nem jelent meg nekrológ, sokan nem is hallottak róla, hogy nincs közöttünk. A szervezeti átalakítások, a jogelőd-jogutód viszonyok tisztázatlansága, a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem hagyományainak megkopása Kőszegvári Tibor temetése kapcsán is megmutatkozott. Pedig próbáljuk megteremteni az új egyetemi hivatásrendi integrációt, de valahogyan nem találjuk meg az egyensúlyt a múlt és jelen között, nehéz összeegyeztetni a katonai tradíciókat a civil szokásokkal, hiányzik a régi, már távozóban lévő és az új, feltörekvő generáció közötti élő kapcsolat. Még a volt doktoranduszok sem siettek tollat ragadni, hogy megemlékezzenek a „mester” munkásságáról, a tanár-diák kapcsolatokról, mint ahogyan ez lenni szokott a civil tudományos körökben.

Sri Bhagavan indiai spirituális vezető és rektor szerint (akinek munkásságáról az indiai doktoranduszunktól hallottam) „*az élet az, amit kihozol belőle: iskola, csatamező vagy játszótér*”

Kőszegvári tábournok élete jól példázza **az iskolát**. A „tanoda” számára nemcsak tanulást, hanem tudásának és tapasztalatainak átadását is jelentette. *Magasan kvalifikáltan, néptanítói diplomával került be a hadseregbe*. 1961-ben a mai fogalmak szerinti katonai mester diplomát szerzett. 1965-1967 között Moszkvában tanult, a ma is híres, 180 éves Orosz Vezérkari Akadémián. *Pályája szépen ívelt felfelé*: 37 éves korában már ezredes volt, 40 éves korában megszerezte a hadtudomány kandidátusa címet. Bár az MNVK 2. Csoportfőnökségről való kikerülése megtörte karrierjének lendületét, de nem adta fel: 56 éves korában az MTA doktora (hadtudomány) cím birtokosa lett. A katonai egyetemen elsők között (1988-ban) kapott egyetemi tanári kinevezést. Talán innen eredeztethető magas követelménytámasztása, a tudás megbecsülése, a magasabb teljesítményre sarkaló példamutatása. Nem szerette a gyenge teljesítményt, az ambícióhiányt, a kínáló lehetőségek elmulasztását. *Hitte, hogy a tehetség a legmagasabb, a legtágabb értelemben vett ajándéka az életnek, amit nem lehet elveszteni.*

Életpálya

- 1951-53 tüzértiszt, csapatbeosztások
- 1954- 1977 MNVK 2. (Felderítő) Csoportfőnökség
- 1975-1977 MN 5. HDS parancsnokság, Székesfehérvár
- 1977-1990 ZMKA hadművelési-hadászati-tanszékvezető
- 1990-1993 igazgató, HM Védelmi Kutatóintézet
- 1994-1996 HM
- ZMNE HDI professzor

Kőszegvári Tibor azonban nemcsak tanult, tanított is. Az akkori katonai akadémia legtekintélyesebb tanszékének (a mai Hadászati és Hadelméleti Tanszék szakmai elődjének) volt vezető professzora. A ZMKA egyetemi építkezésében, a ZMNE fejlesztésében pótolhatatlan érdemeket szerzett. Az egyetemi oktatás és tudományos munka valamennyi meghatározó szervezetében közreműködött (szenátus, tudományos tanács, doktori tanács), de képviselte a ZMKA/ZMNE-ét a Tudományos Minősítő Bizottságban is, mint szakbizottsági elnök. Az 1994-es megalakulásától kezdve, 20 évig, aktív tagja volt az MTA Hadtudományi Bizottságnak. 1998-2004 között a hadtudományt képviselte az MTA közgyűlésében.

Kőszegvári professzor nemcsak az akadémiai mester hallgatókat és a hadművelési tanfolyam diákjait tanította, hanem az 1996-ban létrejött Doktori Iskolában is vezető szerepet játszott. 19 sikeres

védést abszolváló doktorandusza volt, akik közül ma már többen vezető beosztásokat (dandártábornoki, ezredesi rendfokozattal) töltenek be az MH-ban és az egyetemen. Bár én nem voltam diákja, de többször vizsgáztam nála. Tanszékvezető koromban már közösen kollokváltattunk (néhai Széplaki János ezredessel együtt) a Hadtudomány általános elmélete c. tantárgyból. *Szerette a fiatalokat*. A generációs korkülönbség ellenére nekem is segített, tanított, támogatott munkámban. Első nyugati élményem is Tiborhoz kapcsolódik: 1989-ben ketten tartottunk előadást a finn katonai akadémiaán, Helsinkiben. Lenyűgözött nemzetközi ismereteivel és tapasztalataival. Később többször is adtunk elő közösen, „géppárban”, amikor a téma (pl. a légi-földi hadművelet) hadművelési részét ő magyarázta, nekem pedig a logisztikai támogatás kérdései jutottak.

Kőszegvári tábournok a hadtudomány magját, a *hadművészetet* művelte. Stratégiai, hadművelési kérdésekkel foglalkozott, vizionálta a különleges művelési erők jövőbeni szerepét, nagydoktori értekezése (Az ellenség diverzáns erői és az általuk szervezett ellenforradalmi gerillacsoportok elleni fegyveres harc problémái) a 2014-es ukrán hibrid hadviselés korai előfutárának tekinthető. 9/11 után kezdett el a terrorizmus kérdéseivel foglalkozni. A három évtizedes oktató és tudományos munkája során több mint 200 tudományos közleménye jelent meg. Publikációs témái igen széles körben mozogtak, írásait elsősorban a hazai katonai folyóiratok közölték. Különösen fontosnak tartotta a Felderítő Szemlében való jelenlétét, mert bár végzettségét tekintve nem felderítő (tüzér) volt, mégis a HM Katonai Felderítő Hivatalhoz tartozónak vallotta magát.

Aktív katonai pályafutásának zárásaként a ma 25 éves *Stratégiai és Védelmi Kutatóközpont* jogelődjének, a HM Katonapolitikai és Hadtudományi /később Védelmi/ Kutatóintézet *első igazgatója*

volt, amely akkor a mai Zrínyi Kampuszon működött. Érdeklődése ekkor fordult a *biztonság- és védelempolitikai témák* irányába, bár már 1982-ben javasolta, hogy a ZMKA Tudományos Tanácsában alakuljon egy katonapolitikai kutatócsoport. Ebben az időszakban is dolgoztunk együtt, nagyon szerette az önállóságot, a hazai és nemzetközi mozgásteret, a civil tudományos intézetekkel való együttműködést. Ez a hároméves ciklus hozta neki a legtöbb külföldi utazást, a regionális együttműködési lehetőségeket, a politika-közeli elméleti kutatói és tanácsadói közreműködést. Sokat szerepelt a médiában, rendszeresen publikált a civil sajtóban (Magyar Nemzet, Beszélő, stb.). Megalapozta a kutatóintézet ma is működő biztonság- és védelempolitikai irányultságát, tevékenységi formáit, kiadványait. Vezetése alatt az intézet és holdudvara komoly tudományos segítséget nyújtott az akkori területvédelmi koncepció kidolgozásához, a V4-es együttműködés „védelmi” lábának kialakításához. *Nagy örömet és elégtételt jelentett neki tábornoki kinevezése.*

Legfontosabb munkái

- Diverzió. Budapest: Zrínyi Kiadó, 1984
- Közép-Európa biztonsága. Budapest: HM VKK, 1992
- Nemzetközi terrorizmus elleni harc I-III. (Társszerzők: II. kötet (Kovács Csaba; III. kötet (Resperger István) Budapest: ZMNE 2004, 2005
- A hadtudomány fejlődés az ókortól a 21. századig. Budapest: ZMNE, 2008.

Kőszegvári Tibor munkahelyét elsősorban **„játshelynek”** tekintette, szeretett tanítani, beszélgetni, a világ problémáin eltűnődni. Ugyanakkor kemény vitapartner volt. Ahogy Szabó Miklós búcsúbeszédében fogalmazott: „nem volt könnyű ember”. Csak a vele azonos felkészültségű, általa is tisztelt szakemberek véleményét fogadta el. Nehezen ismerte el a civil szakértők kompetenciáját katonai kérdésekben. Az egyetem átalakulása során számos kérdésben külön véleményt képviselt, egyre érzékenyebb lehet a különböző változásokra. Ettől kezdve az egyetemi közélet számára egyre inkább **„csatatérre”** változott. Nem olyan értelemben, mint Vietnamban, amikor a Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság első magyar váltásának – ezredesként – parancsnokhelyettese volt. Egyre több vitája és konfliktusa lett. S amikor az egyetemi nagy belső átrendezés során (a Bolyai Kar Zrínyi Kampuszra történő költözések) munkafeltételei megváltoztak, az új vezetéstől nem kapott megfelelő figyelmet és támogatást, „visszavonult”. A továbbiakban csak publikációira és az MTA tudományos közéleti feladataira koncentrált.

Kőszegvári Tibor örök nyugovóra tért. Halála nagy veszteség az NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának, a Hadtudományi Doktori Iskolának. Tibor ahhoz a nagy generációhoz (Simon Sándor, Fábíán Gyula, Széplaki János, Enzsöl Gyula, Ungvár Gyula, és mások) tartozott, akik évtizedekig dolgoztak azon, hogy a katonai felsőoktatás főiskolai diplomát nyújtó intézményből valóságos egyetemmé váljon. Ne hagyjuk elveszni a történelmi örökséget! Bízom benne, hogy az egyetemi vezetés talál egy megfelelő helyet a Zrínyi Kampuszon emlékének megőrzésére. Memento mori!

Dr. Szenes Zoltán ny. vezérezredes